

Intervjuer

med

Deltagare

i

"DAGTRÄFFEN"

Hösten 1992

Skogsängskyrkan

F Ö R O R D

Medelåldern för deltagarna i dagträffen är 80 år. Vid samtal under träffarna framkom allt oftare att många hade upplevelser utöver det vanliga. Vid ett tillfälle nämndes exempelvis att en hade ett diplom på väggen därhemma för prickfri mjölkhantering under viss tid. Det väckte nyfikenhet och ledde till att flertalet i gruppen ställde upp för intervju.

Jag vill nu passa på tillfället att tacka så varmt för det förtroende som visats mig när jag fått ta del av så många fantastiska upplevelser som kommer att framgå av intervjuerna. Det har givit mig mycket att tänka på och begrunda.

Aldrig hade jag kunnat föreställa mig att så många svåra livssituationer kunnat redas ut och ändå lämna personerna med bibehållen livsvilja. Det som måste ha varit riktmärken är den absoluta hedern, att alltid vara beredd på arbete, att vara hjälpsam och vänlig, att ställa upp för de svaga o.s.v. Listan kunde göras lång.

För många har tron på Gud varit bärande.

Vår grupp har nu inte bara genom intervjuerna utan genom sitt liv var och en på sin ort skrivit "sin historia". Snart är den epoken slut. För nästa generation blev betingelserna betydligt annorlunda och möjligheterna kommer ständigt att förändras, förhoppningsvis till det bättre.

Man märker att de som bott här länge - en del hela livet - är mycket lokalpatriotiska, älskar sin bygd och är stolta över den.

I sammanhanget kan noteras att invånarantalet i Salems kommun idag är 12.800 personer.

För oss nyinflyttade gäller nu att utforska bygden och göra den till vår.

Elly Lindgren

Namn: Ammi Floberg
Adress: Vårstigen 27, 144 42 RÖNNINGE
Tel: 08/532 572 08
Yrke/sysselsättning: Pastor
Gift/ensamstående: Gift
Ålder: 29 år
Födelseort: Mjäldrunga, Västergötland
Antal barn o. deras ålder: --

Ammi Floberg är pastor i Rönninge missionsförsamling, Skogsängskyrkan, sedan ett par år tillbaka.

Vi är lika glada varje gång hon tittar till oss på dagträffen och ger oss ett ord för dagen. Det är roligt för oss att se hennes unga glada ansikte.

Om endast några veckor väntar henne en lycklig tilldragelse; det första barnet. Vi väntar alla med spänning - ska det bli pojke eller flicka? Vi håller tummarna och önskar lycka till av hela vårt hjärta!

Namn: Karin Axelsson
Adress: Wilhelmsrovägen 7, 144 61 RÖNNINGE
Tel: 08/532 507 45
Yrke/sysselsättning: i lantbruket
Gift/ensamstående: Gift
Ålder: 84 år
Födelseort: Lycke, södra Östergötland
Antal barn o. deras ålder: 5 barn
Bo 53 år, Roland 52 år, Inger 50 år,
Hjördis 48 år, Evert 44 år
Antal barnbarn 13 st

Karin föddes i en jordbrukarfamilj med 14 barn, varav tre flickor. Som den äldsta av flickorna blev Karin som en "extramamma" för sina syskon. När Karin var 15 år föddes det sista syskonet och hon stannade hemma en tid för att hjälpa till. Annars arbetade hon på gårdar med alla slag av sysslor.

Som gifta arrenderade Karin och maken Henrik en gård i Asby socken i Östergötland, Tångby gård. Där hade man 26 mjölkkor och dessutom ungdjur, höns, grisar och hästar. Maken var fascinerad av hästar och handlade också med hästar. Under åren flyttade man åtskilliga gånger. Sammanlagt fjorton gånger.

Under en tidsperiod av nio år fick Karin fem barn, tre pojkar och två flickor. Karin berättar att hon har minnen av mycket god grannsämja. Från tiden utanför Jönköping hade man bl.a. en grannfamilj som var mycket fäst vid barnen. Man kunde skicka över sin flicka som gärna såg till barnen om Karin ville uträtta något eller kanske gå på ett symöte. Annars kunde hon komma bara för att hjälpa till.

År 1948 fick Karin emotta diplom av lantbruksstyrelsen i Jönköping för "ansvarsfull hantering av mjölk och mjölkkeärl under tiden 1947-48".

När den yngste i familjen var sex år gammal blev maken sjuk i hjärnhinneinflammation som hade föregåtts av svår förkylning. Han fick vistas på sjukhus från mars till september.

Man bodde då på en mindre gård med djur. Allt arbete med gården föll då på Karin. Hon fick hjälp av föräldrar och bröder med slätter och annat tungt arbete som måste göras.

Annars hjälpte alla barnen utan undantag till på gården på all ledig tid. Det föll sig naturligt för dem att rycka in där det behövdes. Sammanhålningen var fin.

Karin kände alltid samhörighet med husdjuren. Det gav henne stor glädje och ibland nya krafter när korna och t.o.m. hönsen kom emot henne när hon blev synlig.

Ved hämtades i skogen och bär plockades. Karin har ett speciellt minne från den sommar när maken var sjuk och Evert som var yngst av barnen och var hemma om dagarna var med i skogen och plockade bär. När sen allt var kokat och klart ville han så gärna gå till källaren med flaskorna för att hjälpa till. "Nu har vi i alla fall lite, mamma" sa han så förnöjt. Vid ett tillfälle råkade han i sin iver tappa en saft-flaska men fick naturligtvis inga bannor för det.

Varannan söndag tog Karin bussen in till Jönköping för att hälsa på sin make på sjukhuset. Egentligen fanns inte tid till detta men hon gjorde det ändå. Det tog ju dyrbara timmar i anspråk. När Henrik sen kom hem var han tyvärr inte helt återställd.

Den äldste sonen fick barnförslamning men lyckligtvis blev han frisk igen. Självt fick Karin en del krämpor och år 1959 genomgick hon en stor operation som avlöpte väl.

Vartefter som barnen växte sökte de sig till närbelägna orter i Småland bl.a. Tranås och kunde ta olika arbeten, pojkarna bl.a. som springpojkar.

Efter sista gården flyttade familjen till Gnosjötrakten där barnen då vistades och hade arbeten. Man fick lägenhet vid en fabrik. Där fanns hur mycket arbete som helst, även för Karin. För Henrik var det ett smutsigt jobb med galvanisering av spik. Men även annat renligare arbete erbjöds.

Snart gick flyttlasset igen - denna gång till Sävsjö, där ett hus inköpts. Henrik fick arbete på ett lager. Vid denna tid hade barnen börjat studera och kom så småningom till Stockholm. Den yngste gjorde sin värnplikt 1968 och därefter kom även han till Stockholm.

Så såldes stället i Sävsjö och den nya hemorten blev Rönninge. Där fick Karin och Henrik arbete som fastighetsskötare. Henrik hade även annat arbete.

Vid jultiden år 1973 dog maken. Karin var då 65 år.

Under intervjun har Karin som alltid varit helt lugn och samlad medan minnena fått välla fram.

När vi slutar ser hon på mig med den varma blicken i de bruna ögonen medan ett leende sprider sig över ansiktet och säger: "Visst har det varit slitigt men roligt ändå tycker jag - med alla barnen och så. Dom har alltid varit så snälla".

Här följer en liten dikt som Karin skrev sedan hennes far dött.

Tankar kring Skogshyddan vintern 1963

Det dagas och det kvällas i stugan nu som förr
Men ingen längre öppnar för mig dess låsta dörr
Och ingen lampa tändes när mörkret faller på
Och ingen rök från skorsten mot höjden synes gå

Nej, allt är tyst och stilla och inga spår syns till
Ej heller ner vid vedbon jag finner den jag vill
Nej ingen längre pysslar med ved och annat smått
Ty far, vår käre far, ur tiden gått

Ack, mor hon blev så ensam nu och krasslig som hon var
Hon kunde inte längre i stugan stanna kvar
Det var nog svårt att lämna den
Det var ju fars och hennes hem

Och sparvarna där utanför de flyga däromkring
Och letar ivrigt vid sitt bord men finner ingenting
Ty smulorna som mor la ut
De är för länge sedan slut

Namn: Gertrud Bergman

Adress: Stationsvägen 7, 144 61 RÖNNINGE

Tel: 08/532 504 01

Yrke/sysselsättning: Kontorist, hemarbetande

Gift/ensamstående: Gift (änka)

Ålder: 89 år

Födelseort: Södertälje

Antal barn o. deras ålder: 2 barn

Ulla 62 år, Erik född 1933 död 1969

Antal barnbarn 2 st

Gertrud har bott i Rönninge sedan år 1937 vilket är 55 år. Hon har gott minne av det Rönninge som en gång till stor del bestod av härliga bär- och svampskogar i stället för bebyggelse. Tyvärr har hon inte kunnat delta i alla dagträffarna på grund av vacklande hälsa.

Namn: Edith Dahlberg
Adress: Rönningevägen 15, 144 61 RÖNNINGE
Tel: 08/532 502 05
Yrke/sysselsättning: Sjuksköterska
Gift/ensamstående: Gift
Ålder: 86 år
Födelseort: Botkyrka
Antal barn o. deras ålder: 3 söner
Lennart o. Bengt tvillingar 57 år,
Rune 52 år
Antal barnbarn 5 st.

Edith bodde under sin barndom i Botkyrka klockargård. Pappa var organist i kyrkan där. Han var också lärare. När jag ber henne nämna något positivt från sin barndom svarar hon att hon minns att hon gärna fick sitta i pappas knä. Även när han läste framför brasan. Han kunde då stryka sin hand över hennes.

Hon hade tre bröder och två systrar. Mormor bodde mestadels hos dem och hjälpte till i hemmet.

Edith minns också att hon en gång vid besök hos släktingar i Uppsala fick hela 50 kronor av en morbror. Det var mycket pengar på den tiden. Hon kan inte komma ihåg att hon köpte något särskilt för pengarna. Antagligen sattes pengarna in på en bankbok.

Pappa dog knappt 60 år gammal i magcancer. Mamma dog 80 år gammal.

Intresset för pianospel vaknade tidigt. Men lusten att öva var ofta minimal. Men så fick hon en gång resa till Uppsala och gå två gånger i veckan under sju veckor hos en spellärlarinna. Vid uppspelningen spelade hon Japanesisk bröllopsmarsch. Sen fick hon fortsätta hos en lärarinna i Södertälje, dit hon kunde cykla på sommaren. Någon gång då och då kunde hon komma dit också på vintern. Nu var intresset på höjdpunkten. I åldern 14-18 år kunde hon ibland öva 7-8 timmar om dagen.

Edith kom in på Södertälje sjukhus som elev för att så småningom bli sjuksköterska. Pappa hade nämligen sagt att om du ägnar dig åt musiken kommer du att sluta som pianolärlarinna. Detta med tanke på att det skulle bli svårt att försörja sig som sådan - därför var det bättre att välja ett annat yrke.

Vid 20 års ålder började Edith på Röda Korsets sjuksköterskeskola. Där bodde man och levde sitt liv under stränga former. Ledigt hade man två timmar per dag, en eftermiddag i veckan och var tredje eller fjärde helg. Klockan 10 skulle man vara inne på kvällen. År 1930 var Edith färdigutbildad sjuksköterska. År 1934 gifte hon sig och fick efter ett år tvillingpojkar, Lennart och Bengt. Sen var all tid upptagen med deras skötsel. Efter några år föddes ytterligare en son, Rune.

Maken dog år 1975, 74 år gammal.

Under intervjun sitter vi i Ediths veranda i den röda villan som ligger på en höjd med härlig utsikt över sjön Flaten. Det är verkligen trivsamt. Jag frågar om hon har något kort på sig själv som sjuksköterska och hon svarar att det står där borta på skrivbordet. Jag går dit och ser bilden av en söt, leende flicka, klädd i Röda Korsets uniform.

Från fönstret ser man att tomten stupar brant ner mot sjön. Edith berättar att det måste byggas ett stängsel där så att pojkarna skulle kunna vara ute och leka utan fara. "Annars kunde man inte släppa ut dem" säger hon.

På övervåningen i villan bor en son och sonhustru.

Tyvärr drabbades Edith av en sjukdom i händerna, Welanderdistrofi, som sitter i generna och påverkar nerver och muskler. Givetvis invercade detta på hennes möjlighet att fortsätta spela piano. På Huddinge arbetsterapi fick hon ett hjälpmedel som består av armband som sätts på ovanför handlederna. Från dessa utgår gummisnoddar som träds på fingrarna och lyfter dem. Att sen sänka fingrarna under spelets gång har hon kunnat göra med egen kraft ända intill nu.

Hon räknar med att få ge upp spelandet liksom att sticka och göra arbeten med händerna.

Edith har förnjöjt oss på dagträffarna med att spela ur sin rika repertoar så ofta hon känt att det varit möjligt.

Här är exempel på stycken och sånger hon spelat för oss:

Vals av Brahms	I natt jag drömde
Aftonklockorna	Är du glad av hjärtat sjung
Rysk folksång	Fjorton år tror jag visst att jag var
Für Elise	Där som rosor aldrig dör
Majas visa	Vals ur Dimmornas bro
Säterjäntans söndag	Fader vår
Solola	O, hur saligt att få vandra

När man suttit och lyssnat och kanske nynnat med har man tänkt att det måste finnas mycket ljus och hopp hos en person som kan framföra så mycket vackert.

Vi tackar och önskar Edith allt gott!

Namn: Karin Eininger

Adress: Säbytorgsvägen 30, 144 42 RÖNNINGE

TeĀ: 08/532 501 84

Yrke/sysselsättning: Hemarbetande

Gift/ensamstående: Gift

Ålder: 76 år

Födelseort: Björkarö, Mörkö

Antal barn o. deras ålder: 2 barn

Gunilla 53 år, Jan-Olof 48 år

Antal barnbarn 2 st.

Karin gifte sig endast 20 år gammal. Utanför ingången till villan står ett 3-4 meter högt magnoliaträd som blommat rikligt under 27 års tid. Kalla vintrar måste det omlindas. Det köptes en gång vid Talliden på en växtauktion som hölls av traktens kända växtförmedling, Läck.

Karin har bott med sin familj i Rönninge under en tidsrymd av 61 år.

Namn: Folke Eriksson
Adress: Storskogsvägen 10, 144 32 RÖNNINGE
Tel: 08/532 503 79
Yrke/sysselsättning: Evangelist och predikant
Gift/ensamstående: Gift
Ålder: 77 år
Födelseort: Aker, Marietorps gård, Södermanland
Antal barn o. deras ålder: --

Inom familjen fanns fyra barn. Fadern var trädgårdsmästare först på Marietorps gård och senare på andra platser.

Folke föddes med en hjärnskada (CP). Efter en operation vid 5 års ålder lärde han sig gå med hjälp av dubbelkäpp. Efter en bilolycka 1967 kom han att tillbringa sin tid i rullstol. Detta har dock inte hindrat honom från att uppleva det mesta i livet - han hade turen att begåvas med en hjärna, klarare än de flestas.

Vid 9 års ålder fick han börja på Vanförestaltens Skol- och Uppfostringshem för lytta och vanföra i Helsingborg. Det var en internatskola och han fick komma hem endast en gång om året, på sommaren. Avståndet till hemmet var 60 mil och det fanns då ingen möjlighet för anhöriga att resa den långa vägen för att besöka honom. Han tycker att lärarinnorna var bra, likaså pedagogiken men i stort var det en mycket hård skola.

Här stannade han i sju år.

Folke började på Vanförestaltens yrkesskola på Grev Turegatan i Stockholm och lärde sig där sticka strumpor på maskin. Likaså att göra lampskärmar av pergament, som han sålde mycket av.

År 1934 flyttade familjen från Kalvandö på Värmdö till Rönninge. Nu började en verkligt aktiv tid. Folke blev engagerad i SMU i Rönninge. Under många år var han sekreterare i styrelsen och tjänstgjorde som ombud på generalkonferensen.

Det hade tidigare funnits en scoutkår som lagts ner. År 1943 startade Folke och Stina Läck en ny scoutkår. Där var Folke ensam chef under många år och hann delta i ca tio läger. På en fråga svarar han att det gick bra för honom med inkvartering i tält. Han ställde också upp som söndagsskolföreståndare och juniorledare.

Folke tog initiativet att bilda Salems Kristna Samarbetskommitté som kom att bestå av representanter från Svenska kyrkan, Frälsningsarmén, Blåbandsföreningen, syföreningarna och efter flera år även Pingstvännerna. Meningen var att man skulle samordna hjälpen till länder som drabbats av krigets fasor. Men det visade sig vara svårt att genomföra. I stället anordnades gemensamma möten, oftast i Missionshuset, med goda talare. Bland dessa kan nämnas docent Borgström, Ulla Lidman-Frostensson m.fl. Dessa möten samlade fulla hus.

Under Evangeliska Alliansens bönevecka efter jul anordnades gemensamma möten dels i Missionshuset och dels i Frälsningsarmén. Avslutningen ägde rum i Salems kyrka som då blev fylld med folk. Man gick en följd av år i fackeltåg från torget genom Rönninge till kyrkan.

Under ett antal år var Folke redaktör för en tidning - Salems Församlingsblad. Den bestod av fyra sidor och innehöll annonser och små artiklar som skrivits i frågor som rörde bygden. Tidningen utkom med

fyra nummer per år.

När församlingen var utan pastor kallades Folke som biträdande predikant under vakanstiden. Han deltog i evangelistkurser åren 1944, 1946 och 1948.

Så kallades han som föreståndare för församlingen och detta åtagande varade under ca 18 år. Då var det möten söndag och onsdag. Där- emellan samlades ungdomsgrupperna.

Vid denna tid anordnades mycket tältmötesserier. Folke blev kallad att medverka i tältmötesserier i Runtuna och Tystberga. Då gällde det att både predika och sjunga. Han minns att han sjöng duett med en broder som då spelade dragspel till. Mycket folk samlades och det var inte ovanligt med väckelse. När Folke berättar förstår man att det var inspirerande upplevelser. Han ledde också bibelkurser på olika platser.

Så får han frågan hur han kunnat måla så mycket vackert med sin vänstra hand. Han berättar då att han gick en NKI-kurs i målning och teckning. Mest målade han i olja men senare även akvarell.

På basarerna i kyrkan har hans handmålade julkort haft strykande åtgång och inbringat stora summor när de gått under klubban.

Så kom året 1969 och Folkes mor var gammal och mycket dålig. En hemsamarit kom hem och hjälpte till. Hon sa till Folke: "Varför annonserar du inte?" Tanken var väckt och Folke skickade in en kontaktannons till Svenska Journalen. Miraklet inträffade att den allra underbaraste, trevligaste och sötaste flickan i hela Finland svarade. Hon kom över till Sverige och hälsade på våren 1970 och hann träffa Folkes mor, som naturligtvis blev mycket fäst vid kvinnan, vars namn var Greta. På själva Palmsöndagen samma år - just under gudstjänsttid - kunde Folkes mor lämna detta jordiska i ro och frid.

Greta flyttade till Sverige och Rönninge och arbetade som hemsamarit.

Under en resa till Israel år 1973 vigdes Folke och Greta i en liten anglikansk kyrka i Jerusalem. Det blev en minnesrik dag när hela resällskapet deltog i bröllopsfesten som hölls på ett hotell där en av reseledarna bodde.

När man pratat en god stund med Folke och fått del av allt han upplevt under sitt liv inser man att han varit med och skrivit historia under en lång epok i Rönninge. En period när alla goda krafter manats fram.

Människors tankar är inte Guds tankar - det vet vi. Men likafullt finns tanken i bakhuvudet att vår Herre borde ha utrustat Folke med friska ben så att han hade kunnat röra sig fritt. Men genast bannar man sig själv. Vem kan lösa alla tillvarons ofattbara frågor? Ett är säkert - vi Folkes vänner - vi vill inte ha honom annorlunda på något vis. Kanske är det så att Gud haft bäst användning av honom just så som han är. Det vill vi tro.

Just nu mår Folke utmärkt. Efter undersökning är det konstaterat att alla värden är bra.

Vi önskar av hela vårt hjärta att framtiden blir ljus!

Här följer ett litet smakprov på alla de dikter och visor som Folke skrivit:

LÄGERVISA (skriven 1930)

Se, huru elden flammar i stilla sommarnatt
Kring lägerbålet samlas vi scouter riktigt glatt
Och månens gula skiva sitt ljus har unnat oss
när scouters unga strupar sitt välljud släpper loss

Och alla är vi glada åt lägerbål och sång
och sjunger det gör man så gott som dagen lång
Om solen den skiner eller månen tittar fram
Så ock om regnet strilar, blott lägerbrasan brann

När klockan slagit tio eller kanske lite mer
då tar vi våra filter och går till tälten ner
Och hoppas allesammans att solig dag skall gry
Och alla tråkigheter från vårt läger fly

Namn: Greta Eriksson
Adress: Storskogsvägen 10, 144 32 RÖNNINGE
Tel: 08/532 503 79
Yrke/sysselsättning: Hemsamarit
Gift/ensamstående: Gift
Alder: 66 år
Födelseort: Jakobstad, Finland
Antal barn o. deras ålder: 2 barn
Birgitta 45 år, Bjarne 41 år
Antal barnbarn 5 st

Fadern var snickare. Syskonskaran bestod av sex barn. Naturligtvis hade man en ko och även höns. De äldre syskonen fick stå på torget och sälja ägg. När Sovjet under andra världskriget anföll Finland 1939 utkämpades det s.k. vinterkriget. I detta krig stupade Gretas bror Runar, endast 22 år gammal.

Ett minne från barndomen som hon just kommer på - det var ett tillfälle när hon vaktade kon och samtidigt lekte med pappersdockor som hon lagt ut på en stubbe. Då uppenbarade sig plötsligt ett flygplan som flög i looping alldeles ovanför. Greta blev förskräckt och gömde sig i ladan. När faran var över och hon kom ut igen hade kon ätit upp pappersdockorna.

Efter avslutad skolgång arbetade Greta i fabrik.

Så gifte hon sig och fick två barn, först en dotter och efter fyra år en son. Då hade man lantbruk med många kor, grisar, får och en häst.

Ganska tidigt blev Greta ensam med barnen och måste då avveckla lantbruket och började arbeta på en industri. Det var kämpigt men hon kände sig buren av en stark inre andlig kraft och det gick bra.

Hon tillhörde Kyrkans ungdom och hade vänner där.

Så en dag läste hon en kontaktannons i den svenska tidningen Svenska Journalen och Greta svarade. Det ledde så småningom till möte med Folke Eriksson i Rönninge. Gretas barn var vuxna och hon flyttade till Sverige och Rönninge. Här arbetade hon som hemsamarit och 1973 vigdes Greta och Folke. Det skedde under en resa till Israel.

Vigseln ägde rum i en liten anglikansk kyrka i Jerusalem och förrättades av en pastor som var med i resällskapet. Efteråt ordnades en verklig fest på det hotell där en av reseledarna bodde. Bl.a. placerade man brudparet på ett stort bord där de serverades vid ett mindre bord. Så satt de där och kunde blicka ut över sällskapet. En grupp araber kom och underhöll med sång och dans.

Genom sin upphöjda placering kunde de ses av förbipasserande som vinkade och ropade genom fönstren.

Av hotellvärden fick man som gåva två höga handgjorda vaser, där det under kvällen fanns rosor. Dessa vaser pryder nu bokhyllan därhemma.

Greta tycker att arbetet som hemsamarit gav många fina kontakter och var mycket intressant.

Det gjorde ju henne också väl skickad att biträda sin make som är fysiskt handikappad och sitter i rullstol. Men hans handikapp är "endast" fysiskt - hans hjärna är klarare än de flestas. Dessutom är

han glad, vänlig och vidsynt. Han har kunnat utveckla sina talanger både som talare och konstnär. Ute i "stugorna" hänger exemplar av hans oljemålningar och akvareller och även andra saker som han tillverkat.

Under samtalet faller blicken på kort av brudpar och Greta berättar att det är dottern och sonen som hittat mycket fina partners. Hon uttrycker också sin glädje över de fem barnbarnen. Barnen och andra släktingar har varit här i Sverige och hälsat på.

Greta är "lillan" i vår krets här i dagträffen. Medelåldern är annars mycket hög och därför är det roligt med en yngre deltagare. Hon är också så gladlynt och beredvillig; handarbeten flödar ur hennes flinka händer och hon är duktig på alla vis.

Vi önskar henne allt gott för framtiden!

Namn: Dagmar Gustafsson
Adress: Rönninge Skolväg 22, 144 62 RÖNNINGE
Tel: 08/532 512 20
Yrke/sysselsättning: Språklärare
Gift/ensamstående: Gift
Alder: 69 år
Födelseort: Väja, Ytterlännäs socken, Ångermanland
Antal barn o. deras ålder: 3 barn
Gisela 44 år, Stefan 40 år,
Birgitta 36 år
Antal barnbarn 6 st.

Väja är ett industrisamhälle som ligger vid Ångermanälven. Här växte Dagmar upp i en syskonskara på fyra. Fadern var folkskollärare och man bodde i en stor lägenhet i skolans övervåning. Ångermanälven låg nära hemmet och dit kunde man gå på sommaren för att bada.

Dagmar minns sin barndom som mycket fin. Höjdpunkter på sommaren var utfärder med båt på älven för deltagande i stora missionsmöten som hölls på olika platser bl.a. Vårholma och Sandö.

När det var dags att börja i gymnasiet flyttade tre av syskonen med sin mamma till Kristianstad och bildade s.k. "skolhushåll". Familjen hade anknytning till denna del av landet, då både far och mor kom från Blekinge. Man hade också moderns föräldrahem där. När det var sommarlov kunde hela familjen komma dit. År 1943 blev Dagmar student. Hon hade under denna tid varit medlem i Kristna Gymnasistföreningen.

Så flyttade hon till Lund för att läsa språk. Där träffade hon sin blivande man Berndt. Han prästvigdes år 1946 och därefter blev det bröllop för de två.

I familjen föddes fyra barn. Det första barnet, Ingela, dog när hon bara var en månad gammal. Dagmar fortsatte studera men sedan hon tagit fil.mag. examen ville hon vara hemma hos familjen.

Maken Berndt blev docent i kyrkohistoria. År 1964 flyttade familjen till Rönninge och maken blev föreståndare för Religionssociologiska Institutet i Stockholm. När Salemstaden byggdes var Dagmar högstadielärare i Säbyskolan.

År 1974 anställdes Dagmar som ekonomiföreståndare på Institutet och fick då samma arbetsplats som sin man. Tyvärr blev det endast under ett år, då maken dog år 1975, 55 år gammal. Hon stannade dock kvar och fortsatte arbetet fram till pensioneringen år 1988.

Sedan Dagmar blivit ensam flyttade en syster till henne, Sylvia Westander, till hennes hem i Rönninge. Denna syster gick då till syföreningen i det närbelägna missionshuset, Hermon, där hon fick många vänner. När Dagmar blev pensionär följde hon med sin syster på dessa samlingar och det blev inledningen till kontakten med Rönninge missionsförsamlings dagträffar.

Medan vi samtalar berättar Dagmar att hon redan år 1943 tog det avgörande beslutet att bli en kristen. Mellan åren 1966-1980 tjänstgjorde hon som söndagsskollärare inom Salems församling. Att arbetet upphörde berodde på brist på barn i området.

Under tio års tid tjänstgjorde Dagmar som kyrkvärd i Salems kyrka.

Namn: Kerstin Gustafsson
Adress: Stationsvägen 5, 144 61 RÖNNINGE
Tel: 08/532 503 58

Yrke/sysselsättning: Hemsamarit,
ledsagartjänst i
kommunen

Gift/ensamstående: Gift

Alder: 79 år

Födelseort: Kvänum, Skaraborgs län

Antal barn o. deras ålder: 5 barn
2 fosterbarn, 3 egna barn
Per-Olof 64 år, Arne 63 år, Lennart 49 år,
Bengt 48 år, Rune 43 år
Antal barnbarn 16 st

Fadern var fjärdingsman och polis. Samtidigt drevs en affär med blommor, frukt och grönsaker. I familjen fanns 7 barn. Hela familjen hjälptes åt i affären. Under dåliga tider kunde dagskassan bli mycket liten. Några kunder kunde exempelvis komma in och köpa lite grönsaker till en soppa. En sådan dag ville Kerstin glädja sin pappa. Hon var då 10 år. Hon klädde en ask med kräppapper och gjorde en grepe på den. Sen placerades tre jordgubbar i asken plus en liten lapp där det stod: Minns att litet gör förnöjd
Då mycket ofta stör vår fröjd

Hon har minne av liknande slag från 1925 när hon var 12 år. Då la hon en lapp i kassan där hon skrivit: Om blott en liten peng
Du kan i kassan få
Tacka din Gud ändå
Och hoppet ej mist

Att hennes små påhitt uppskattats av fadern förstod hon när hon många år senare flyttade hemifrån och fick dessa lappar och den lilla korgen tillbaka. Pappan hade förvarat dem genom åren.

Som barn hade Kerstin många lekkamrater, då alla familjer hade många barn. Genom IOGT:s ungdomsloge lärde man sig spela teater och sen lekte man bröllop och spelade teater på vindar. Kerstin var egentligen blyg men när hon spelade teater med de andra barnen behövde hon inte vara sig själv och då kände hon sig frigjord.

Vid 25 års ålder ville Kerstin gärna pröva vingarna och söka arbete på annan ort. Föräldrarna ansåg att hon behövdes hemma men på hennes enträgna böner gav man med sig och hon skulle då få vara borta ett år. Genom goda vänner fick hon veta att en läkarfamilj i Stockholm sökte en flicka som hembiträde. Det skulle ju vara för ett år var meningen, men det blev betydligt längre. Hon flyttade aldrig hem igen.

Arbetet som hembiträde var mycket bundet. Familjen ansåg det som sin rättighet att lägga beslag på all tid och lediga timmar var snart räknade.

Läkarfamiljen hade sommarställe i Rönninge och här träffade Kerstin många som skulle förbli hennes vänner genom livet. Hon mötte också den man som skulle bli hennes make. Hans namn var Olle.

År 1942 gifte sig Kerstin och Olle och Kerstin flyttade till Rönninge. Från början blev man en familj på fyra personer då Olle var änkemann med två söner, tretton och fjorton år gamla. För Olles svärmor blev

Kerstin som en dotter. Så småningom blev hon "mormor" för fem pojkar.

Olle hade handelsträdgård. Det odlades till en början vårprimörer såsom spenat och rädisor innan billig import tog över. Men vad som fortfarande odlades var exempelvis tomater i massor, morötter, blomkål, jordgubbar och potatis. Av enbart morötter fanns 80 bänkfönster som skulle gallras. För att bli av med all nate som frodades bland morotsraderna användes DDT som var nytt då. Ingen visste om hur miljöfarligt det var. Det var enbart glädjande att se ogräset dött när morgonen grydde och morötterna stå i jämna rader. När det väl blev klarlagt hur giftigt DDT var blev det förbjudet att använda eller saluföra.

En underbar del i arbetet var att varje morgon gå in i växthuset och se de blå violerna med sitt gula öga, alla vända mot ljuset, och plocka 1.000 st varje dag.

Violerna lämnades till försäljning i Klarahallen och grönsakerna levererades till affärerna i samhället.

Man födde också upp en gris och kaniner. Kanin kunde beställas till söndagsstek av hugade kunder och då slaktade man och gjorde iordning för avhämtning.

Olle sköt harar och rådjur, vilket gjorde att det aldrig var bekymmer med matfrågan. Köttet konserverades enligt gamla metoder.

Kerstin minns att det på vintern var ont om kontanter när man inte fick ut något av handelsträdgården. Under sommarhalvåret gjorde man därför så att man lade småförtjänster i en "nödburk" och ur den kunde man då ta när det behövdes under vintern.

Olle gjorde sig förtjänster på vintern med att på beställning avverka skog till ved. Med endast såg och yxa kunde han avverka tre kubikmeter ved å 3 kronor på en dag. Det blev alltså en dagsförtjänst på hela 9 kronor.

När barnen växt upp blev Kerstin hemsamarit tills hon fick pension.

Så småningom fick Olle arbete på Scania för att ha säker inkomst under hela året. När han kom hem arbetade han sedan i handelsträdgården.

Båda makarna engagerade sig mycket i missionsförsamlingens arbete. Olle var med redan när församlingens förra hemvist missionshuset Hermon byggdes. Han hjälpte till med byggnationen och år 1920 invigdes Hermon.

Under åren som följde hade han många funktioner i församlingen bl.a. som ordförande och kassör. Han var en av dem som gick i bräschen för bygget av Skogsängskyrkan. Han fick uppleva invigningen som skedde i juni månad 1978. I september samma år jordfästes Olle i den nya kyrkan.

Kerstin var nu ensam. Hon fick tjänst i kommunen som ledsagare av gamla och sjuka för färd till sjukhus mm. Denna tjänst uppehöll hon under 10 år.

I början av detta år hade Kerstin tjänstgjort som ledare för dagträffen under 20 år. Ute i stora världen, närmare bestämt i Sevilla, pågick olympiaden i friidrott. Den olympiska elden var högtidligen tänd i Sevilla och medaljer utdelades till segrare i olika grenar.

Vi i dagträffen passade på att ge vår ledarinna både medalj och diplom för lång och trogen tjänst som ledare för oss. Någon olympisk eld behövdes inte då vi "har eldsjälarna". En röd kärleksros överräcktes

Kerstin Gustafsson

också som bevis på vår varma tacksamhet.

Någon som är mera plikttrogen, omtänksam, hjälpsam, duktig och vänlig än Kerstin finns inte. Man skulle vilja säga:

"Tack Kerstin, du MODER FÖR OSS ALLA!"

Vi önskar allt gott!

Namn: Elly Lindgren
Adress: Champinjonst. 28, 144 40 RÖNNINGE
Tel: 08/532 558 93
Yrke/sysselsättning: Sekreterare
Gift/ensamstående: Gift
Ålder: 72 år
Födelseort: Ön Svartnö i Roslagen
Antal barn o. deras ålder: 2 st.
Göran 47 år, Marika 42 år
Antal barnbarn 6 st.

Fadern var målarmästare. Han var också evangelist och reste i yngre dagar till olika platser och predikade. Han var något av en konstnär och målade bl.a. fondmålningar till ett 30-tal missionshus och kyrkor i Uppland. Även i andra delar av landet finns hans målningar. Man kan säga att han var med och skrev sin samtids historia. Det var den tidens sätt att åskådliggöra evangeliet.

Eftersom jag haft förmånen att göra intervjuerna med deltagarna i Skogsängskyrkans dagträff får jag nu i jagform berätta något om mig själv.

Jag föddes på en ö i Roslagen, Svartnö, som ligger nära Furusund. När jag var två år flyttade familjen till den närbelägna staden Norrtälje. Min syster var 2.5 år äldre än jag. Efter några år fick vi i rask följd tre syskon. Vi hade en underbar barndom lik Astrid Lindgrens bullerbybarn med tillgång till trädgård, uthus och en hel skog som lekplats. Skogen förvandlades senare till flygplats men i mitt sinne finns den kvar som min barndoms skog där jag kände varje sten och tuva.

Året var 1932, det var kristid och ont om arbete. Liksom det framkommit i de olika intervjuerna hade människorna då sämre social trygghet. Inget arbete - ingen inkomst. Likafullt fick vi barn inte del av de vuxnas bekymmer. Vi skulle hållas utanför. Man visste dock var gränserna gick för vad man kunde begära. När man exempelvis fått ett plagg var man medveten om att det måste vårdas eftersom det skulle dröja länge innan man kunde få ett nytt o.s.v.

Efter flyttningen till Stockholm bodde vi första året i Midsommar-kransen och jag hade åldern inne för att bli medlem i juniorföreningen i Liljeholmens missionshus som låg närmast.

Nu började livet med stort L. Vi hade Gunnar Hjerne m.fl. som ledare. Här fick jag knyta vänskap som stått sig livet igenom. Gunnar Hjerne talade med oss och höll oförglömliga bibelstudier då han på ett alldeles särskilt sätt undervisade oss i evangeliet och gjorde det levande för oss. Dessutom hade vi så roligt på våra sammankomster, läger och utflykter.

Efter realexamen följde utbildning på Stockholms Stads Handelsskola, där jag lärde mig sekreteraryrket med maskinskrivning och stenografi. På mina första arbetsplatser var jag stenograf men sedan arbetade jag som sekreterare.

På min tid stannade flertalet mödrar hemma när barnen var små. Så gjorde också jag. När dottern var 10 år gammal började jag yrkesarbeta igen. Mina sista sju år tjänstgjorde jag på Karolinska

Elly Lindgren

Institutet där sekreterararbetet gällde forskning och läkarutbildning. Det var mycket stimulerande då jag i hela mitt yrkesverksamma liv tidigare arbetat inom affärsverksamhet. Datorerna gjorde sitt intåg på alla företag och jag skrev under de sista åren allt på en ordbehandlare.

Min man Tore, som också deltar i dagträffarna, och jag gifte oss år 1942 och har just i dagarna firat guldbryllup, omgivna av barn och barnbarn. Sedan vi flyttat hit till Salem för ett par år sedan bor vi nära barnen, vilket känns mycket roligt. Vi kan ses då och då helt spontant utan stor förberedelse.

Innan vi kom hit till Salem tillhörde vi Enskede missionsförsamling, där vi haft olika uppgifter.

Namn: Tore Lindgren
Adress: Champinjonstigen 28, 144 40 RÖNNINGE
Tel: 08/532 558 93
Yrke/sysselsättning: Intendent
Gift/ensamstående: Gift
Alder: 75 år
Födelseort: Stockholm
Antal barn o. deras ålder: 2 barn
Göran 47 år, Marika 42 år
Antal barnbarn 6 st

Fadern var tullöveruppsyningsman och tjänstgjorde bl.a. vid Skeppsbron i Stockholm. I familjen fanns 3 barn, 2 pojkar och 1 flicka.

Som liten var Tore alltid hos mormor och morfar på somrarna. Även sedan han börjat skolan fick han ofta tillbringa sommaren där. Att vara på landet var det bästa han visste. Han minns ett tillfälle när mormor satt på bryggan och stickade medan hon vaktade honom när han metade. Han fick upp 37 aborrar. Annars var det mostrarna som fungerade som barnvakter.

När han blev äldre kunde han hjälpa till på gården. Det fanns ett 20-tal kor, ungdjur, 4 hästar, grisar, höns och kalkoner. Dessutom hade man flera hundar. Denna värld var ett Eldorado för en pojke från storstaden. En gång kom han till skolan en vecka efter terminstarten.

På grund av då rådande ekonomiska förhållanden fick Tore efter avslutad skolgång börja arbeta och hjälpa till med familjens försörjning. Han började sin bana inom affärsverksamhet som varubud, vilket var en bra start för pojkar på den tiden.

Tore är en genuin stockholmare. Bodde under barndomen på Söder. Så småningom flyttade familjen till en villa med trädgård i Stureby, Enskede, och den blev deras hem i många år.

I sin tjänst har han sysslat med inköp och ekonomi. Utbildningen kompletterades vid Handelshögskolan i Stockholm och genom ett flertal kurser i olika ämnen.

Under en tidsperiod av 26 år arbetade han med scoutverksamhet inom Sv. Missionsförbundet först i Älvsjö och sedan i Enskede. Otaliga är de scoutläger som han förestått eller deltagit i.

Ett flertal ledaruppgifter inom ungdoms- och fritidsgårdsverksamheten gjorde att fritiden ej ville räcka till.

Hans stora intresse har varit friluftsliv. Under större delen av det vuxna livet har han varje år åkt skidor i svenska eller norska fjällen, gjort turer ända ut till havs på långfärdsskridskor, vandrat till fots och färdats miltals på cykel. Vid sommarstället i skärgården har han bl.a. kunnat ägna sig åt fiske.

Som pensionär tycker Tore det är skönt att pyssla i den lilla trädgården runt radhuset här i Salem och att kunna träffa barn och barnbarn som nu finns i grannskapet. Han tycker också att det varit inspirerande att lära känna nya vänner genom Rönninge missionsförsamling, där han är medlem sedan ett par år tillbaka.

Namn: Evert Läck

Adress: Plantskolevägen 12, 144 63 RÖNNINGE

Tel: 08/532 503 61

Yrke/sysselsättning: Trädgårdsmästare

Gift/ensamstående: Gift

Alder: 82 år

Födelseort: Äs gård, Julita

Antal barn o. deras ålder: 2 barn

Eva 42 år, Ann-Marie 39 år

Antal barnbarn 5 st

Fadern var trädgårdsmästare och drev plantskola på Äs gård under baron Adolf von Post. Äs gård blev riksbekant sedan den uppmärksammade serien "Famna livet" visats på TV. Den baserades på innehållet i gamla bevarade brev där livet på Äs gård med omnejd skildrades.

När Evert var 9 år flyttade familjen till Gränsholms gård i Vånga socken, Östergötland, under baron Mannerheim. Syskonskaran bestod då av 4 barn. Sedan man flyttat till Rönninge föddes ytterligare en liten syster.

Sedan plantskolan på Gränsholms gård lagts ner flyttade man till Eskilsborg, Rönninge. Familjen anlände den 26 oktober 1922 med båten Linköping II till Södertälje. Eskilsborg var då ett lantbruk i mindre gott skick. Fadern anlade själv en plantskola som skulle komma att växa sig stor. År 1923 kom 40 stora korgar med plantor från Holland och arbetet tog fart.

Redan som 13-åring jobbade Evert i plantskolan efter den vanliga skolan. Försäljningen började i maj månad och skedde till största delen via postorder. Plantorna transporterades på järnväg.

Som ung var Evert mycket idrottsintresserad och deltog bl.a. i terränglöpning. Han arbetade för Rönninge sportklubb och tillhörde även borgarbrandkåren i Rönninge.

Föräldrarna hade 2 eller 3 kor, 4 grisar och 100 höns. Samtidigt ökades verksamheten i plantskolan. År 1928 inköptes den första bilen - en Hudson 7-sitsig personbil. Den var passande att forsla både plantor och personer i.

År 1934 började man sälja växter i parti i Klarahallen kl. 6 på morgonen. Därefter fortsatte man till Hötorget och sålde i minut ungefär till kl. 14. Tiden kunde förlängas ända fram till kl. 17. Man hade då startat kl. 4 på morgonen så det var inte fråga om någon reglerad arbetstid. Från slutet av april till 14 dagar före midsommar pågick detta arbete 5 dagar i veckan. På höstarna stod man 2-3 dagar i veckan på Hötorget. Efter försäljningen på Hötorget körde man ut s.k. kundpaket till folk som beställt plantor.

År 1942 gifte sig Evert med grannflickan Stina i Salems kyrka.

År 1946 bildade man bolag med 3 bröder Läck, pappa och mamma som delägare, Erik Läck AB.

Så småningom slutade man med försäljningen på Hötorget och anställde i stället försäljare som skötte det arbetet. Partihandeln i Klarahallen och även Årstahallen hade man kvar till år 1962.

Då hade bolaget expanderat mycket kraftigt. Som kunder hade man alla byggfirmor i stan, både stora och små. För transporterarna svarade två lastbilar och flera småbilar med chaufförer. Med dessa fordon kördes växterna ut fram till år 1970. Då blev det byggstopp och många firmor gick omkull. Då gällde det att minska ner verksamheten, vilket visade sig vara en svårare uppgift än att expandera.

Arbetet med plantskolan fortsatte fram till år 1973.

Under årens gång specialiserade sig Evert på vissa växter. Särskilt ägnade han sig åt violer.

En ny sort döptes till Anna Läck och en annan till Grandios. Den sista var en underbar storblommig lysande blå.

En engelsk sort Lord Nelson och en annan Woodgate växte intill varann och en dag visade det sig att de två sorterna pollinerat varann och en ny underbar viol sett dagens ljus. Den döptes till Ulla Läck och uppodlades i 80.000 exemplar innan man började sälja den. Fortfarande lever den vidare på marknaden.

En annan specialité var odling av stälört, gentiana.

Alla slags växter som förekommer inom Europa fanns i plantskolan. Massor av sorter som nu finns har kommit fram genom Läcks plantskola. Som exempel kan nämnas olika arter av syrener och rhododendron. All den rhododendron som prunkar vid Sofiero har importerats via Läcks. Man hade då kontakt med kronprins Gustaf Adolf (senare kung Gustaf VI Adolf) och kronprinsessan Margareta.

År 1963 drabbades Evert av svår sjukdom. Det tog flera år innan han repade sig.

Fortfarande får Evert kämpa med sin vacklande hälsa. Med glimten i ögat säger han "Det är Stina som hållit liv i mig".

Livet har också bjudit på många glädjeämnen. Tillsammans har han och Stina gjort resor till favoritlandet Norge, till Teneriffa, Lanzarote, Amerika, Israel, Tunisien och Marocko.

När man sitter och pratar med Evert och får möta hans stora vänlighet frapperas man av att hans ansikte inte bär minsta spår av sjukdom eller ålder - det är slätt och fint som en ung pojkes.

Namn: Stina Läck
Adress: Plantskolevägen 12, 144 63 RÖNNINGE
Tel: 08/532 503 61
Yrke/sysselsättning: Kontorist, trädgårdskonsult
Gift/ensamstående: Gift
Alder: 74 år
Födelseort: Rönninge
Antal barn och deras ålder: 2 barn
Eva 42 år, Ann-Marie 39 år
Antal barnbarn 5 st

Fadern var möbelsnickare och hade verkstad intill hemmet. På sommaren flyttade familjen över till rum som fanns i verkstaden och hyrde ut bostaden. När Stina var 4 år gammal fick man nya grannar, en familj med 5 barn. En av dem var den 12-årige Evert som en gång skulle bli hennes make. De lekte tillsammans under barndomen. Han hade en liten syster och han uppmanades att ta henne med någon dag så att man fick se det lilla underverket. Den dagen kom och Stina minns att hon trängde sig fram till fönstret i pappans verkstad för att få en första skymt av den lilla.

En dag sa Stina till Evert att - jag ska gifta mej med dej.
"Jag vill inte ha dej" blev svaret. Men med åren ändrade han sej.

Stina började som kontorist. Efter giftermålet med Evert 1942 arbetade hon i plantskolan, som drevs av tre bröder Läck, svärfar och svärmor. Här fanns nu hur mycket arbete som helst och det passade Stina med den stora verksamhetslust som kännetecknar henne. Efter fem år dog svärfar. Verksamheten i plantskolan fortsatte i full skala. År 1977 öppnade makarna eget med plantskola och växtförmedling. Stina ritade trädgårdar och ombesörjde val av planter och ordnade planteringen. Som exempel på hennes anläggningar kan nämnas det närbelägna Hågelby där det prunkar rosor och främst sommarblommor och perenner.

Hon har hållit massor av trädgårdskurser som anordnats av studieförbund såsom Vuxenskolan, Medborgarskolan, villaföreningar och många andra. Hon har dessutom rest runt till olika platser när man önskat demonstration eller någon föreläsning i trädgårdsfrågor. Fina färgbilder på växter och blommor har förevisats. Planteringarna runt kyrkan bär också hennes signum.

Under alla år har Stina varit verksam inom den kristna församlingen. "Söndagsskollärare har Stina varit hela livet" säger hennes make Evert. Hon älskar barn och därför har den uppgiften passat henne bra. Så småningom blev hon scoutledare och även juniorledare. Stina visar bilder från ett juniorläger 1950 som hölls på det egna sommarstället Frönäs på Lisön. Sammanhållningen och stämningen hade varit på topp och det är med glädje hon berättar om de olika ungdomarna som var med.

Rönninge missionsförsamling hade tidigare ett missionshus i gamla Rönninge. År 1978 invigde församlingen Skogsängskyrkan. Det har kommit till min kännedom att Stina var en av de pådrivande när det gällde att få igång kyrkbygget.

Stina uttrycker sin glädje över döttrarna och barnbarnen.

Just i dagarna har makarna firat sin guldbrylllopsdag. Släkt och vänner var samlade och tillsammans hade man lockat fram minnen från tider som gått.

En sak som hon minns från barndomen är kontakten med byggmästare Erik Eriksson från Vaxholm som var bosatt i Hedvigsdal. Han hade litet huvud, långa armar och stora händer. Han var alltid så vänlig och snäll att hon trodde han var identisk med Gud Fader och Jesus Kristus.

Nu måste Stina avbryta intervjun fast det är sena kvällen. En del jobb som rör morgondagen återstår. Några order skall skrivas o.s.v. Omkring Stina är alltid liv och rörelse, aldrig stillastående. Hennes initiativkraft tycks vara outtömlig trots att hälsan inte alltid varit den bästa.

Glädjen finns alltid i hennes närhet. Man bara önskar att hon skall få behålla sin energi och livsvilja under lång tid framöver.

Namn: Svea Persson

Adress: Emanuel Birkes väg 8 B, 144 30 RÖNNINGE

Tel: 08/532 525 71

Yrke/sysselsättning: Hemarbetande

Gift/ensamstående: Gift

Ålder: 88 år

Födelseort: Tuvträsk, Lycksele

Antal barn o. deras ålder: 8 barn

Yngve 63 år, (Berna död 16 år gammal),

Berit 60 år, Annette 56 år, Barbro 54 år,

Birgitta 49 år, Sven-Erik 46 år, Bodil 43 år

När Svea föddes som den yngsta i en syskonskara på fem var äldsta systern 17 år. Båda föräldrarna var då 45 år gamla. Man hade jordbruk och djur.

Vägen till skolan var lång att gå, över 1 km. På vintern kunde det bli 30 grader kallt, vilket innebar att det på vissa sträckor kunde bli ända ner till 40 grader. Man hade att passera över två älvar. Då fick hon stanna hemma. Ibland kunde det dröja en hel vecka innan hon kunde gå till skolan igen. På fötterna hade hon pjäxor och pappa hjälpte henne att stoppa dem med starrhö så att det skulle värma. Detta starrhö bearbetades på ett särskilt sätt så att det blev mjukt och fint.

Hennes bästa ämne i skolan var matematik. Hon slog sina äldre kusiner, som dessutom var pojkar, i räkning. Det grämde dem att hon kunde räkna bättre.

Vid nio års ålder fick Svea börja vakta korna för bete i skogen. På morgonen vid halv niotiden gav hon sig iväg med kont på ryggen. I den hade hon mat för dagen. Vid niotiden på kvällen återkom hon hem med korna för att de skulle mjölkas på nytt. Ibland kunde det vara mörkt ute innan hon var hemma.

Skogsområdet var stort och där fanns ett 70-tal kor på bete. De vaktades av andra ungdomar och särskilt var det ett par pojkar som försökte skrämma Svea med att hon skulle träffa på vitran (skogsrået). Men hon svarade då att om hon finns så vill jag gärna träffa henne. Man kan sluta sig till att Svea hade en stor inre trygghet. Mestadels gick hon ensam hela dagarna i skogen.

Sista sommaren hon vallade kor var hon 15 år. Hon hade alltid haft kniv med sig och sista året hade hon även en yxa. Hon lärde sig välja ut näver från de bästa björkarna och göra exempelvis smöraskar och näverlurar. När en näverlur var klar kunde man lägga den i vatten för att den inte skulle torka. En gång hade hon gjort en jättelång näverlur (när Svea visar måttet kan jag uppfatta det till närmare en meter). Så ramlade hon med luren och den gick av. När den lagats var inte längre tonen i den så bra.

Vid närmare eftertanke måste Svea medge att tiden som vallflicka inte var så enbart positiv.

Sveas syster hade en cittra och på den lärde hon sig spela. Ibland kunde systemen lämna cittran hemma medan hon själv gick i skola på annan ort och då passade Svea på att spela. Pappa spelade orgel och var organist i Lycksele kyrka, där han också sjöng bl.a. Davids psalmer med god röst. Av honom lärde hon sig noter och spelade till

en början på en lånad fiol. Så småningom fick hon köpa en egen fiol som kostade hela 30 kronor. Även orgel fick hon tillfälle att pröva på.

Svea besvärades av närsynthet. Under de tider hon vallade korna hade hon behövt se bra från berg och höjder men inte kunnat. Nitton år gammal började hon på folkhögskola. Då hade hon just fått glasögon och plötsligt kunde hon se tydligt även på långt håll.

En innersta önskan för framtiden var att bli trädgårdsinstruktör men hon blev avrådd. På folkhögskolan fick hon utlopp för sin önskan att lära. Hon fortsatte sedan att ta kurser i olika ämnen per korrespondens.

Vid 24 års ålder gifte sig Svea och flyttade med sin man Algot till ett nybyggt kronotorp, som låg 4 mil utanför Lycksele. Hon hade ihållat för en bror som blivit änkeman och lyckats spara ihop hela 600 kronor som nu kom väl till pass att köpa möbler och husgeråd för. Man drev jordbruk och hade en del djur. Tyvärr var det långt efter dricksvatten. Vatten för tvätt mm fanns i en liten bäck som rann förbi. Här föddes tre barn.

Efter sex år flyttade familjen till Vinliden där man blev kvar under 29 år.

Nu hade man fyra kor och en häst. En lördagsnatt när maken var borta på flottning brann ladugården ner till grunden. Djuren brändes inne. Branden upptäcktes för sent och ingenting gick att rädda. Det hela verkade underligt - det fanns heller ingen elektricitet - och känslan av att det var en anlagd brand kunde inte uteslutas. Någon klarhet nåddes aldrig. Ladugården byggdes upp igen.

Svea medverkade inom den kristna verksamheten på orten både med att leda strängmusiken och spela orgel, fiol och senare även mandolin. Hon kunde också delta i olika kurser som anordnades i bygden.

Så blev Sveas make mycket sjuk i tbc och hamnade på sanatorium under mer än ett års tid. Alla bad till Gud för honom - inte minst barnen ända ner till den yngsta - och han blev frisk igen. Läkaren ansåg att det var ett mirakel. Svea är säker på att han blev helbräddagjord. Under hans sjukdom blev det omöjligt att ha jordbruket kvar och man måste avveckla.

När sen maken blivit frisk kunde han använda den nya ladugården till verkstad och ägna sig åt snickeri som alltid varit hans dröm. Han lärde sig svarva och köpte så småningom en egen svarv. Bl.a. tillverkade han s.k. amerikanska gungstolar och golvur.

Man flyttade till Umgransele vid Umeälven ca 2 mil från Lycksele. Här kunde det också avdelas ett rum där maken fortsatte att ägna sig åt snickeri- och svarvningsarbeten. Nere vid Umeälven hade man en båt som Algot tillverkat och under sommaren gjorde man utflykter till en liten ö i älven. Kaffe fanns förstås med och det var roligt och avkopplande.

Tyvärr drabbades maken av kallbrand i ett ben som måste amputeras. Svea skötte honom under den svåra tiden. Han fick protes och lärde sig gå med den mycket bra. När sen det andra benet också drabbades och risken var stor att det måste kapas fick han sluta i en hjärtattack. Då hade man bott i Lycksele en tid för att ha närmare till sjukhuset. Den tid man bodde i Umgransele var hela 15 år.

För 10 år sedan flyttade Svea från Lycksele till Rönninge och bor nu i Salems centrum, där hon har nära till barn och barnbarn.

Hon har ägnat sig mycket åt handarbete bl.a. vävning. När hon var ung och hade lunginflammation hamnade hon på ett rehabiliteringshem och fick där i terapin lära sig en speciell teknik att göra halsband av tunn silvertråd. Detta handarbete har hon fortsatt med ända in på ålderns dar.

Svea tillhör inte de pratsamma i ett sällskap men är alltid glad och tillgänglig. Trots den höga åldern tycks hennes minne vara helt intakt. Ett stort glädjeämne är att alla barnen är troende.

Frånsett besvären med ögonen tycker hon att tillvaron som pensionär här i Salem varit verkligt rolig. På våra dagträffar handarbetar hon och spelar cittera till sångerna.

Namn: Artur Pettersson
Adress: Nytorpsvägen 3, 144 64 RÖNNINGE
Tel: 08/532 526 44
Yrke/sysselsättning: Jordbruk och trädgård
Gift/ensamstående: Gift
Alder: 79 år
Födelseort: Frötuna i Roslagen
Antal barn o. deras ålder: 3 barn
Bertil 48 år, Inger 45 år, Marianne 41 år
Antal barnbarn 5 st.

Artur växte upp i skärgården där familjen sysslade med jordbruk och fiske. Han har fyra syskon, 3 bröder och 1 syster. Artur stannade hemma till 17 års ålder. En sommar var han på sjön. Egentligen 8 månader - på en segelskuta som gick med ved i Stockholms skärgård och till Stockholm. Det var från april fram till jul. Det han minns som särskilt positivt var att han fick tillfälle se den stora Stockholmsutställningen som ägde rum 1930.

Under tiden från 1931 arbetade han på gårdar dels på Humlö och dels i Sänsjö utanför Norrtälje. Sen gick han på Väddö folkhögskola 1934-1935 och på Lantmannaskolan 1937-1938.

En kompis skrev ett brev och föreslog att Artur skulle ta jobbet i en handelsträdgård utanför Södertälje där han själv arbetade men skulle sluta. Ödet förde då Artur till den plats där hans tillkommande, Ruth, var barn i huset. Just när han kom var hon inte hemma utan arbetade inne i Stockholm. Men stunden kom när de gifte sig år 1943 och övertog gården.

Svärföräldrarna bodde kvar på gården. Man hade fortfarande ko och häst. Kon fick namnet Amalia och kom att förevisas på en film som spelades in på Torekällberget i Södertälje med den då kända skådespelerskan Ulla-Bella. Den ko som skulle vara med i filmen och mjölkas av Ulla-Bella var van vid maskinmjölkning och gick inte med på någon handmjölkning. Därför fick Amalia träda in med sitt lugn och rätta tagningarna.

Grönsaksodlingen kom igång i full skala med bl.a. morötter, ärter, bönor, spenat, rödbetor, kål, blomkål, potatis och jordgubbar. Med häst och vagn kördes alla grönsakerna till torget i Södertälje där det var torgdag onsdag och lördag. År 1946 köpte man en lastbil. I övrigt lämnades grönsaker till försäljning i Klarahallen och senare i Arstahallen. En specialité var odlingen av julrosor. Ett år lämnades 90.000 st julrosor till försäljning.

Under sin tid som ung var Artur inkallad i tre omgångar. Låg på Hamnskär vid Söderarm. Hos den utomstående väcks tanken att det måste ha varit svårt för familjen att klara allt arbete på gården under inkallelsetiden.

År 1967 blev man uppsagd av Södertälje stad. Marken var stadsplanerad och där skulle byggas. Det gick inte att överklaga.

En villa med omgivande tomt köptes i Rönninge och 1969 flyttade man dit. Artur fick arbete i kommunen med skötsel av parkområden fram till sin pensionering. Under tiden preparerades tomten för odling av grönsaker och blommor.

Arturs önskedröm alltsedan ungdomen var att lära allt om snickeri och ägna sig åt det. Så blev det nu inte. Men ingenting kunde hindra Artur från att utöva denna syssla som hobby. Han är en mycket skicklig snickare och hantverkare.

På basarerna i kyrkan har vi sett prov på hans mångsidighet. Där har funnits näverarbeten av olika slag - helt underbara att skåda - träarbeten såsom pallar, handdukshyllor, nyckelskåp fat och s.k. svepaskar.

När man frågar Artur om det är något särskilt i hans liv som bör framhållas svarar han att "nej, skriv det där och dra av hälften". "Men du snickrar ju och gör slöjdarbeten?" Men då framhåller Artur att det enbart är en hobby.

Hans tysta framfart märks när man ser sig omkring inne i kyrkan och utanför. Artur pysslar om alla blommor, vattnar och ser till att allt är iordning. På söndagarna prunkar snittblommor i vas på altaret. Nu i oktober är det dalior och gladiolus som gäller. Utanför kyrkan finns många vackra buskar och träd. Både vintergröna och andra. Allt står under kontroll av Artur.

Man skulle vilja utbrista: "Tack allra käraste Artur för allt - för ditt försynta, gladlynta sätt och för glimten av humor i dina ögon! Och för att du kan så mycket fast du inte vill tillstå det."

Namn: Ruth Pettersson
Adress: Nytorpsvägen 3, 144 64 RÖNNINGE
Tel: 08/532 526 44
Yrke/sysselsättning: Trädgårdsarbete
Gift/ensamstående: Gift
Ålder: 75 år
Födelseort: Södertälje
Antal barn o. deras ålder: 3 barn
Bertil 48 år, Inger 45 år, Marianne 41 år
Antal barnbarn 5 st.

Föräldrarna var jordbrukare och trädgårdsmästare. I familjen fanns 5 syskon. Jorden arrenderades av Södertälje kommun. På gården hade man både kor och häst. Men redan då även trädgård med grönsaker och annat.

Som liten var Ruth mycket blyg. Hon var den yngsta av syskonen. En gång när det var främmande hemma sprang hon till skogs och man fick leta efter henne. Annars minns hon sin barndom som mycket fin.

År 1941-42 gick Ruth på Sigtuna folkhögskola.

Under 1.5 år arbetade hon som hembiträde. I övrigt hade hon naturligtvis arbetat i trädgården och kunde allt om odling av grönsaker, bär och blommor.

Medan hon arbetade hos en familj inne i Stockholm kom en dag en ny hjälpare för arbete i trädgården därhemma. När hon fick ledigt och åkte hem till Södertälje en valborgsmässoafton träffade hon för första gången sin "drömprins" som hette Artur.

Så gick det som det gick. De gifte sig år 1943 och övertog gården. Man hade en ko och en häst. En tid av mycket arbete följde nu. År 1944 föddes första barnet, en pojke och inom loppet av några år två döttrar. Nu anlades en trädgård och arbetet med den gjorde att man sällan kunde ta semester. Vid ett tillfälle tog en syster till Ruth hand om allt och Ruth och Artur kunde åka till Norge.

Annars fick de vänta med semesterresor till pensionsåldern, då de gjorde resor till Israel, Kanarieöarna och Madeira.

Det som odlades var bl.a. morötter, ärter, bönor, spenat, rödbetor, kål, blomkål, potatis och jordgubbar. Grönsakerna såldes på torget i Södertälje. Man for dit med häst och vagn till 1946, då man köpte en lastbil. I övrigt åkte man till Klarahallen och senare till Arstahallen och lämnade grönsaker och främst julrosor till försäljning.

Jordgubbar hade man mycket av. En dag hade Ruth själv plockat 115 liter och mamman åkte in till Munkbron med en båt som hette Sirius med en last av 500 liter jordgubbar för att sälja till uppköpare. Då kunde hon under båtresan roa sig med att handarbete - något som hon sällan hade tid till annars.

Makarna har alltid tillhört missionsförsamlingen och där gått in i olika uppgifter.

Det är en förmån att få möta en person som Ruth. Under den lite tillbakadragna ytan upptäcker man ganska snart att det finns en stor fond av handlingskraft, kapacitet på många områden och en framträdande vänlighet och beredvillighet.

Namn: Anna Svensson

Adress: Wilhelmsrovägen 5, 144 61 RÖNNINGE

Tel: 08/532 511 24

Yrke/sysselsättning: Hemarbetande

Gift/ensamstående: Gift

Ålder: 90 år

Födelseort: Döderhult, Kalmar län

Antal barn o. deras ålder: 3 barn

Sven-Ingemar 60 år, Britt-Marie 57 år, Nils-Åke 53 år

Antal barnbarn 6 st

Anna är nära granne till kyrkan och har bott i Rönninge under 39 år.

Namn: Viola Åström
Adress: Mosshagestigen 218. 1 tr, 144 51 RÖNNINGE
Tel: 08/530 326 01
Yrke/sysselsättning: Laboratoriebiträde
Gift/ensamstående: Gift
Ålder: 83 år
Födelseort: Burträsk i Västerbotten
Antal barn o. deras ålder: 2 barn
Mary 62 år, Maggie 55 år
Antal barnbarn 5 st

Fadern arbetade mest på byggen men även med stenarbeten, skogsarbete mm. Man hade två kor och gris. Antalet barn blev fjorton, varav tio fortfarande är i livet med en medelålder av 80 år.

Hemmet var en grå timrad stuga. Man kom in i förstugan; rakt fram var dörren till en liten kammare utan eldstad och till höger låg det stora köket. Eftersom kammaren var så kylig på vintern fick alla dela på utrymmet i köket. Man kunde ligga tre i sammäsäng men det kändes enbart varmt och tryggt. Ingen hade någon känsla av att man var fattig.

Det var ett hårt liv som ställde stora krav på alla familjemedlemmar. Viola minns att alla ropades in från leken för att lyssna när pappan läste ur postillan. Likaså lärde man sig tidigt vördnaden för livet. När brodern vid ett tillfälle med ett lånat gevär skjutit en räv som det visade sig ha ungar, tog han i bedrövelsen för detta inte med sig "rumpan" som kunde ha inbringat hela 15 kronor i skottpengar från myndigheten. Det var ju en mycket stor summa på den tiden. Råven betraktades som fiende, eftersom den titt och tätt gjorde besök vid stugorna och snodde åt sig något fjäderfä.

På midsommarafton hämtade fadern björkar från skogen. Ett par placerades vid stugans dörr och de övriga i ring på gårdsplanen så att det blev en "lövsal". En burk lemonad blandades med några liter vatten och blev en festdryck och så hade man härliga färska skorpor från en bagare att mumsa på i "lövsalen".

På julaftons morgon skurade mor golvet i stugan och granen togs in. När ljusen i granen släckts hissades granen upp mot taket.

En moster och morbror, som båda var välutbildade yrkesmäniskor, byggde en stor villa i utkanten av byn långt från grannar. När deras första barn föddes bestämdes att Viola, som då var åtta år gammal, skulle flytta dit och vara barnflicka på ledig tid efter skolan. Det ansågs att hon fått det så bra i det stora fina huset men själv längtade hon hem alldeles obeskrivligt och grät sig ofta till sömns. Det var så tyst och ödsligt att man kunde höra klockan ticka - det kunde man aldrig hemma. När hon fick ledigt på söndagseftermiddagarna sprang hon över stock och sten närmaste vägen hem.

I denna familj föddes ytterligare två barn och man behövde Viola för att sköta både barnen, huset och de fyra korna. Hon blev därför kvar till 17 års ålder, då hon flyttade till en annan familj som hembiträde. Så träffade hon sin blivande man och 1930 blev det giftermål. Viola var då 21 år gammal.

Hon var mycket lycklig som nu kunde flytta in i ett eget hem i Boliden, där maken fått arbete. Två döttrar föddes. Så inträffade det sorgliga att maken blev sjuk och dog när den yngsta dottern var endast två år

gammal. På något vis måste hon nu försörja sig och de två barnen. Under det första året hyrde hon ut lägenheten i Boliden och flyttade över till svärföräldrarna som hade stort jordbruk. Här blev de väl mottagna och svärföräldrarna erbjöd sig i sin välvilja ta hand om det yngsta barnet och det äldre kunde omhändertas av en släkting. Men för Viola kändes denna lösning helt omöjlig - hon ville bo i eget hem och ha hand om sina barn.

Det hela ordnades när Viola fick arbete på Boliden AB som laboratoriebiträde. Hon flyttade då tillbaka till lägenheten i Boliden och en tonårig flicka som varit sjuk och fått sjukpension kunde komma och bo hos dem och samtidigt se till barnen när Viola arbetade. Flickan trivdes och stannade kvar ända till dess den yngsta dottern började skolan. Innan denna flicka flyttade från hemmet klargjorde hon att nu tänkte hon avsäga sig sin sjukpension och leva som en vanlig frisk människa. Naturligtvis blev hon avradd - om du säger ifrån dig pensionen kan du aldrig få tillbaka den igen - var den gängse kommentaren. Men flickan följde sitt beslut, gifte sig så småningom och fick barn. Dessutom fick hon vara frisk.

Efteråt - med facit i hand - kan man med förundran se spåren av en Herre som leder människans vägar. Ofta tog Viola barnen med sig till kyrkan på söndagen och upplevde det som en lisa för själen när prästen bad för "änkor och värnlösa".

När laboratoriet flyttades till annan ort fick Viola tack vare goda rekommendationer så småningom arbete som föreståndare för en mejeributik, ett arbete som hon kom att trivas mycket bra med. Det var under kriget och det gällde att ta emot ransoneringskort och rabattkuponger på vissa produkter.

Duktiga lärare ordnade så att de barn som önskade fick gå kurser på Hermods som ledde fram till realexamen. Så måste man åka till Malmö för att avlägga examen. Under studietiden fick man hålla till i Folkets hus lokaler. Violas äldsta dotter Mary var en av de elever som nådde fram till examen. Hon utbildade sig sedan vidare till sjuksköterska på S:t Eriks sjuksköterskeskola i Stockholm - nuvarande Södersjukhuset. Ödet ville att hon som vuxen hamnade i Johannesburg i Sydafrika, där hon nu lever med sin familj. Den yngre dottern Maggie bor däremot i grannskapet i Rönninge och arbetar som sjukgymnast.

När Viola varit ensam i tio år gifte hon sig med en änkeman som hade tre söner. Nu blev man en storfamilj med fem barn, varav de två yngsta i 10-11-årsåldern. Nu började arbetsamma men roliga år. Pojkarna hade sina motorcyklar och i källaren mekades med dem. Viola tyckte att det luktade olja överallt både inne och ute.

Det gällde att skrubba oljiga kläder i den omoderna tvättstugan. När nu en kvinna kommit i huset satte maken igång med reparationer och det blev trivsamt. Dittills hade det varit svårt att få god hjälp med hushållsarbetet. Pojkarna var lätta att komma överens med och samvaron i hemmet blev god. Så småningom kom den dag när alla barnen lämnat hemmet.

När Viola kommit hit i sin berättelse tänker sig lyssnaren att hon nu skall slå sig till ro och ha det lugnt och skönt. Men man förstår genast att man då är inne på fel spår.

Viola och hennes man tar emot tyska "krigsbarn" i tre omgångar. Likaså ett sommarbarn i två somrar. Under 2.5 år fick en flicka en fristad i hemmet som fosterbarn. Hennes öde blev tragiskt - hon blev sjuk och dog ung i cancer.

Under trettio år delade Viola sitt liv med maken. Tyvärr drabbades han de sista åren av sjukdom. Men det var en självklarhet att han så länge som det alls var möjligt skulle vårdas i hemmet. Han avled 70 år gammal.

År 1986 flyttade Viola till våra sydliga trakter och hamnade så småningom i Rönninge. Hon har nära till barn och barnbarn och andra släktingar och är medlem i Rönninge missionsförsamling. Hon säger att hon betraktar den trevliga lägenheten som sitt verkliga hem och trivs utmärkt. I det ena rummet står en vävstol och vittnar om sin ägares kreativitet.

Hon tar fram en bunt fotografier och berättar om sin mors 90-årsdag. En abonnerad buss for genom landet från Stockholm till Burträsk. Under vägen upphämtades släktingar på olika orter. Väl samlade på plats fanns 13 barn, 46 barnbarn och 83 barnbarnsbarn. De olika familjerna inkvarterades i förhyrda kyrkstugor och middagen hölls i "storstugan". Då var ca 150 personer samlade. Bilderna visar en leende och pigg 90-åring omgiven av sina nära och kära.

När vi skiljs åt är man helt uppfylld av förundran över hur mycket som ryms i ett 83-årigt liv av umbäranden och sorg men också av glädje.

Det känns som en förvisning att det är glädjen och förnöjsamheten som segrat i livskampen och att det som bidragit till detta är tron på en högre makt, en medfödd god hälsa och en sällsynt tåga som följt genom åren.

En stor förmån är det att få ta del av Violas händelserika liv.

Vill du länge leva
här på denna jord
Ja, då skall du vara
ödmjuk blid och god
Men om du i stället
jämt är sur och tvär
Blir du snart en börda
för dig själv och andra här
Och det på din livsnerv tär

Karin Axelsson